

РЕЦЕНЗИЯ

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен "Доктор" по научна специалност "Икономика и управление (селско стопанство)", професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Изготвил рецензията: проф. д-р Дарина Русчева Тодорова, Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките. Рецензията е подготвена въз основа на Заповед № 3253/07.12.2020 г. на Ректора на Тракийския университет - Стара Загора, на основание чл. 5 (3) и (4) от ПРАСТрУ

Автор на дисертационния труд: *Виолетка Любенова Желева*, редовен докторант в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, по докторска програма "Икономика и управление (селско стопанство)" към катедра "Регионално развитие" на Стопанския факултет в Тракийски университет - Стара Загора

Тема на дисертационния труд: *"Оценки на възможности за развитие на алтернативни форми на туризъм в област Стара Загора"*

1. Данни за докторанта

Докторантката Виолетка Любенова Желева е родена на 10.11.1988 г. Средното си образование завършва през 2007 г. в Търговска гимназия "Княз Симеон Търновски" - гр. Стара Загора, професионално направление в специалност "Икономист посредник в митническата и данъчна администрация". Тя има бакалавърска степен по икономика, специалност "Регионална икономика" в Стопанския факултет на Тракийския университет - Стара Загора и магистърска степен, специалност "Икономика на алтернативния туризъм" в Стопанския факултет на Тракийския университет - Стара Загора. Защитила е с отличен успех дипломна работа на тема "Развитие на екстремния туризъм в България (на примера на веригата офроуд състезания "Bulgaria Trophy Challenge 2014").

Професионален опит. Виолетка Желева работи като сервитьор и продавач-консултант в различни фирми. От месец февруари 2010 г. е управител на "ВИКА 2010" ЕООД, а от месец юни 2018 г. - е асистент супервайзър в Forever Living Company. Ползва английски и руски език и има много добра компютърна подготовка. Притежава умения за работа в екип.

Като докторантка тя участва в четири научноизследователски проекта на катедра "Регионално развитие", а също така в конференции и в семинари.

Виолетка Желева е редовен докторант в катедра "Регионално развитие" към Стопанския факултет на Тракийския университет - Стара Загора. Дисертационният ѝ труд на тема "Оценка на възможности за развитие на алтернативен туризъм в област Стара Загора" е обсъден на заседание на разширен катедрен съвет на катедра "Регионално развитие" в Стопанския факултет на университета, проведено на 13.11.2020 г. (Протокол № 150), с решение той да се допусне до публична защита.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 251 страници, от които 180 страници основен текст и 71 страници - приложения (списък на фигурите - 41 и списък на таблиците - 14). В Приложенията са включени още: Приложение III - Първични данни, получени по време на провеждане на теренно проучване чрез анкетни карти; Приложение IV - Полова и възрастова структура на анкетиранията лица, представена чрез крост таблици и Приложение V - Анкетни карти. Той е структуриран така: увод, три глави, заключение и литература. Списъкът на използваната литература включва 187 източника. От тях 101 са на български език, а останалите са чуждоезични. Списъкът на използваната литература е изчерпателен и с богато съдържание. В него са посочени основни научни изследвания, важни закони и нормативни документи и други. Прегледът на използваната литература позволява да се отбележи, че докторантката добре познава разнообразните източници, свързани с проблематиката на дисертационното изследване.

Темата на дисертационния труд е с безспорна актуалност. Като положителен може да се оцени изборът от докторантката подход за комплексно обосноваване на актуалността - на световно равнище (наблюдаваната възходяща тенденция в развитието на туристическия сектор), на национално равнище (настъпилите промени в българския туризъм и необходимостта от развитие на алтернативни форми, тяхното идентифициране, с присъщите им специфики) и на регионално равнище (разглеждане на тясната връзка между туризма и местната икономика). В

увода, въз основа на посочени изследвания от български и чуждестранни автори се обобщава, че както в теоретико-методологичен план, така и в практико-приложен план нещата подлежат на развитие.

Обект на изследването са "селища, събития и туристически атракции, заедно с туристите, като крайни потребители на туристическите стоки и услуги; лицата, предоставящи туристически услуги; експерти, представители на местната администрация, които имат пряко отношение към развитието на туризма; организатори на популярни и атрактивни местни събития, които привличат туристическия интерес". С една дума - обхванати са всички заинтересовани по веригата.

Предмет на изследването са: "актуалното състояние и тенденциите на развитие на отделните видове алтернативен туризъм: селски туризъм; туризъм, свързан с традиционни за района производства; културен туризъм; фестивален туризъм, етнографски туризъм; винен туризъм, спортен туризъм и хоби туризъм." И тук отново изпъква желанието за пълно обхващане на различните форми. Това също заслужава висока оценка.

Формулираната *цел* на дисертационния труд (с. 6) показва алгоритъма за оценяване на възможностите за развитие на алтернативни форми на туризъм в област Стара Загора: анализиране и оценяване на туристическия ресурсен потенциал в някои общини в областта, на развитието на специфични форма на алтернативен туризъм и на получените резултати. За постигането на тази цел са разписани няколко групи задачи, свързани с: а) проучвания на теоретични постановки, изясняване на понятия, концепции и класификации на алтернативния туризъм; б) оценяване на състоянието и на възможностите за развитие на алтернативен туризъм в областта; в) разработване на методологична рамка на изследването; г) на основата на теренно проучване и на получените от него резултати, идентифициране на проблеми, оценяване на влиянието на развитието на алтернативните форми на туризъм върху местната икономика и предлагане на решения за тези проблеми.

Тезата на изследването е, че "В област Стара Загора съществува неизползван потенциал в областта на алтернативните форми на туризъм" (с.7). Като се вземе под внимание комплексния характер на изследването, логично се формулират четири съставни хипотези с осем подхипотези.

В изследването се използват различни методи, всеки от които има свое познавателно значение и позволява да се направи определен анализ, а получените резултати да обогатят общата картина (методът на включеното наблюдение; методът на теренните проучвания; методът на анкетното проучване и др. количествени методи).

В Първа глава. Теоретични основи на алтернативния туризъм се разглеждат няколко групи въпроси, свързани с: обобщаване на основните дефиниции на алтернативните форми на туризъм; проучване на подходите на различни изследователи и организации по отношение на концепцията за алтернативен туризъм и класификация на неговите компоненти; особеностите, ролята и значението на алтернативния туризъм при справяне с негативния ефект върху дестинации, подходящи за масов туризъм; разногласията както в академичните среди, така и при автори на територията на областта относно дефинирането на алтернативен туризъм и др.

Втора глава. Методология на научното изследване. Социално-икономическа характеристика на област Стара Загора е разделена на три раздела. В първия се представя методическата рамка на дисертационното изследване, заедно с методите за статистическа обработка на данни; във втория - необходимите географски и икономически данни за област Стара Загора (административно-териториална структура, природни ресурси, икономическо развитие, транспортен достъп и антропогенни туристически ресурси и потенциал) и в третия - характеристика на общините, в които са проведени теренните проучвания.

В трета глава. Анализ и оценка на състоянието и възможностите за развитие на алтернативни форми на туризъм на територията на област Стара Загора са представени параметрите на изследването и е направен SWOT анализ на резултатите от проведеното анкетиране.

3. Основни резултати на изследването

Резултатите от изследването са получени на основата на изключително богат литературен, фактологичен и емпиричен материал. По своя характер те обогатяват и разширяват познанията в областта на алтернативния туризъм и неговите форми.

На основата на направеното изследване и на извършения SWOT анализ докторантката е извела препоръки, насочени към актуализиране на действащите управленски процеси, нормативни документи и административни разпоредби във връзка с развитие на алтернативния туризъм в област Стара Загора за периода 2014-2020 г. За целта тя предлага система от мерки в следните направления: подобряване на туристическата култура на туристите чрез предоставянето на адекватна и своевременна информация за туристическия потенциал на областта; разработване на подходяща и работеща маркетингова стратегия; диверсификация на предлаганите видове алтернативен туризъм; разработване на стъпки за намаляване на сезонността при някои видове алтернативен туризъм; мерки,

насочени към предотвратяване на екологични последици; подобряване на транспортната достъпност до дестинации, предлагащи алтернативен туризъм извън общинските градове; като възможност сътрудничество между специализирани училища, висши училища и бизнеса за създаване на подходящи специалности и са подготовката на кадри; сътрудничество с други области за изготвяне на съвместни туристически пакети; участие в различни европейски проекти и по-високо приложение на проектното финансиране, с цел набавяне на парични средства за развитие на отделните форми на алтернативен туризъм (културен, винен, селски, спортен и хоби туризъм в областта) и др.

4. Научни и научно-приложни приноси

Основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд могат да се обособят в следните направления:

а) с теоретична насоченост - систематизиране на литература за алтернативен туризъм, с отчитане на същността и на особеностите на отделните му форми;

б) разработена и апробирана е методология за оценяване на възможностите за развитие на алтернативен туризъм в област Стара Загора;

в) събран и систематизиран е богат емпиричен материал, като е използван комплексен подход;

г) съставена и приложена за нуждите на изследването е анкетна карта, за оценяване на възможностите за използване на алтернативни форми на туризъм в област Стара Загора;

д) предложени и обосновани са конкретни мерки, подходящи за целепологането на агресивния подход за развитие на регионалния туризъм в областта.

Като много важен принос, с практико-приложен характер трябва да се отвори това, че за първи път се прави такава многоаспектно и комплексно по своя характер изследване, което предоставя цялостна оценка на възможностите за развитие на алтернативни форми на туризъм в област Стара Загора.

5. Публикации по дисертационния труд

Посочени са 4 публикации, от които: 3 самостоятелни и една в съавторство, три са публикувани и една е под печат, три са на английски език и една на български, както следва:

1. Zeleva V., State, trends and perspectives for the development of extreme tourism in Bulgaria (presenting the case of the off-road Trophy Challenge 2017"), Trakia Journal of Science. Vol.15, 2017, pp. 446-451.

2. Zeleva V., A study on the development of festival tourism in Kazanlak Municipality: the case of the Rose festival 2019, Trakia Journal of Science. Vol.17, 2019, pp.86-93.

3. Желева, В., Развитие на фестивалния туризъм в Старозагорско /на примера на национален фолклорен събор "Богородична стъпка"/, Монография на проект "Идентифициране на взаимовръзки и процеси за разработване на модел за устойчив регионален туризъм", 2019, с. 119-139.

4. Zeleva V., Stoykova , B., Condition and development trends of wine tourism in Bulgaria (the example of festival of folklore heritage), Trakia Journal of Science. под печат.

Посочените публикации са в монографично изследване и в престижното списание Trakia Journal of Science на Тракийския университет - Стара Загора и в тях са представени резултати от направеното изследване в дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 37 страници и отразява съдържанието, резултатите, приносите на докторанта и списъка на публикациите, свързани с дисертационния труд.

7. Препоръки

Давам положителна оценка на изпълнението на изследването в дисертационния труд, на прецизното оформление на изложението, на представянето на графичния и на таблични материал, както и на приложената библиография. Бих препоръчала на докторантката, при желание от нейна страна, да продължи изследванията по тази проблематика, като ги разшири и обогати.

8. Обща оценка на дисертационния труд и заключение

В заключение, общата ми оценка е, че дисертационният труд е разработен на високо професионално равнище и в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на условията и изискванията за придобване на ОНС "Доктор" в Тракийския университет - Стара Загора, съдържа оригинални научни и

практико-приложни приноси, поради което с пълна убеденост предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен "Доктор", по научна специалност "Икономика и управление (селско стопанство)", професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки на ВИОЛЕТКА ЛЮБЕНОВА ЖЕЛЕВА.

София, 15.01.2021 г.

/п/
/проф. д-р Дарина Русчева/